

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

כג

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

הרגום אשכנזי

שמואל ב כב כג

(מז) עוויג לעכט דער הערר ! פרייז מיינס הארטע ! פֿעהרעררליכונג דעם גאָטטע מיינס היילס !
 (מח) דעם גאָטטע, דער מיר ראַכע גיכט , אונד צווינגט פֿעל־קר אונטר מיר ;
 (מט) דער מיך מיינן פֿיינדען ענט־רייסט , מיך פֿאַר עמפּערער זיגלערט , פֿאַן יענס אונגרעכטען מאַננערעטטעט .

(מז) חַי־יְהוָה וּבְרוּךְ צוּרֵי יוֹרָם אֱלֹהֵי צוּר יִשְׁעֵי :
 (מח) הָאֵל הַנִּתָּן נְקָמַת לִי וּמָרִיד עַמִּים תַּחֲתָי :
 (מט) וּמִצִּיּוֹנִי מֵאֵיבֵי וּמִקְמֵי הָרֹמְמֵי מֵאִישׁ חַמְּסִים תַּצִּילֵנִי :

(ג) דאַרום דאַנק איך דיר , עוויג גער ! אונטערדען היידן, אונד רידרע דיר מיינן זאַיטען־שפּיל .
 (גא) דיר דער זיינס קעניגס רעטונגס־טהורם איזט , דער וואָהל טוהט זיינס גוזאַלכטן , דוד אונד זיינס זאַמען עוויגליך .

(ג) עַל־בֶּן־אוֹרֶךְ יְהוָה בְּגוֹיִם וְלִשְׁמֵךְ אֲזַמֵּר :
 (גא) מִגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מִלְּפִי וְעֹשֶׂה־חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזָרְעוֹ עַד־עוֹלָם :

כג (א) פֿאַלגנדרס איזט דאָן שלום־גדיכט דוד'ס :
 זאָ שפּריכט דוד זאָהן ישי זאָ דער מאַן , דער האָך ערד־האַבן וואָרדן , דער גוזאַלכטע דעם גאָטטס יעקב'ס , דער בליכטע ריכטער דער גוענגע ישראל'ס .
 (ב) דער גייסט גאָטטעם רעדעט אין מיר , זיין וואָרט אַחט אויף מיינער צונגע ; (ג) ישראל'ס

כג (א) וְאֵלֶּה דְבָרֵי דָוִד הָאֲחֵרָיִם נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשִׁי וְנָאם הַגִּבֹּרֶהקם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְנִעְיָם זְמִירוֹתֵי־יִשְׂרָאֵל :
 (ב) רוּחַ יְהוָה דְּבָר־בִּי וּמְלָתוֹ עַל־לִשׁוֹנִי : (ג) אָמֵר

באור

רשי

אשר כסנו כתובס . (מח) ומוריד , לשן כניסה . (גא) מגדול , ר"ל שהיא תוקף יצועת מלכו שהיא דוד כמו המגדול שהיא תיקף העיר (רלכ"ג) .
כג (א) ואלה דברי דוד האחרונים , כלומר דברי שירת דוד , האחרוני' לדברי השירה שלאמרה לעיל מזה , אשר דבר לה' על הטובה אשר עשה לי . וכן איתא במ"ק (ע"ז ע"ב) ואלה דברי דוד האחרונים מכלל דאיכא ראשונים , ראשונים מאי כינקו , וידבר דוד לה' וכו' . הוקם על , למעלת כסא המלוכה

(מז) חי . העושה לי האלה :
כג (א) הוקם על . הוקם למעלה : ואלה דברי דוד .
 נבואת דוד האחרוני' ומי הם הראשונים דברי השירה האחרוני' למעלה . חבל בכל שירות ותושבחות שאמר אין נקראין דברים ; ונעיים זמירות ישראל . אין ישראל משוררים במקדש אלא שירותיו חמירותיו : (ב) דבר צי .
 הסרה

שמואל ב כג

הרגום אשכנזי עה

(ג) אָמַר יְהוָה יִשְׂרָאֵל לִי
 דָּבַר צוֹר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאָדָם
 צְדִיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹהִים :
 (ד) וּבְאֹר בְּקֶר יוֹרַח־שֹׁמֵשׁ
 בְּקֶר לֹא עֲבוֹת מְנַגֵּה מִמָּטָר
 דְּשֹׂא מֵאֶרֶץ :
 (ה) כִּי־לֹא־בָן בֵּיתִי עִם־אֱלֹהִים
 כִּי בְרִית עוֹלָם שָׁם לִי
 רִשִׁי עֲרוּכָה

(ג) ישראלים גאטט פֿערהייסט
 מיר זאגט ישראל'ס גאטט עם צו ;
 מיר דעם פֿראַממען ברוערשער
 דער מענשען, מיר דעם מענשען
 בהעררשער אין גאטטעם פֿורכט :
 (ד) דעם מאַרגעןאַנברוך איינס הייט
 טערן טאָגס גלייך ; (ניכט יענס טריי)
 בען דיקבוועלקטן מאַרגען, זוא באַלד
 רעגן, באַלד ליכטשימער אַלמענה
 לייך גוועעס אויס דער ערדע העכט ;
 (ה) ניין זאָ שטעהט מיין הויז ניכט
 מיטדעם העררן ; דען מיר פֿרל'ית
 ער איינען עוויגען בונד, פֿאַרהער-
 בעשטיממט

באור

השרה בי רוח קדשו ונדבר בי וכל לשון
 נבואה נופל בו לשון דבר בו כמו הרק
 אך במשה דבר הלא גם בנו דבר הדבר
 בו וטעמו של דבר לפי שהרוח נכנס בו
 בקרב הנביא ומדבר בו : (ג) לי דבר
 צור ישראל - עלי דבר וזיה צור ישאל
 שאהיה מושל באדם בישראל שנקראו
 אדם שנאמר אדם אתם ואהיה נדיק
 מושל וירא אלהים ורבותינו פירשוהו
 בלשון אחר אמר דוד אלהי ישראל לי
 דבר אלי דבר צור ישראל ומושל באדם
 אני ומי מושל בי נדיק שאני גזר גזרה
 והוא מבטלה אבל לפי יסוד המקראות
 הראשון הוא פשוט של מקרא :
 (ד) וכאור בקר יורח שמש -
 והבטיחני שתלך גדולתי הלך וגדל
 כאור נוגה אשר הולך ואור : בקר לא
 עבות אור שאינו אפל : מנוגה
 מומטר דשא מארץ - מאיר בקרי יופר
 מנוגה הבא מומטר כחוס זה על אור
 בשהמטר יורד על ארץ מלאה דשאות
 והשמש זורח עליו ומזהיק וכן פתרונו
 יופר מנוגה הבא מומטר של דשא מארץ :
 (ה) כי לא בן ביתי עם אלהים : שיה' בקרי עבות : כי ברית עולם - התור' אשר עם לי
 ערוכה בכל ביתי ושמורה : כי לא ינמית - עוד לנולך אחר מלכותי - ד"ה כי ברית
 עולם עם לביתי להטות

המלוכה נעים ומירות ישראל, שהיא תקן
 ספר תהלים שהיו מזכירי' בדוכן (ר' יגאלן) -
 (ג) מושל באדם, מלת לי מושל עכמו
 ואחרת עמו ושעורו : לי מושל נדיק באדם
 לי מושל ביראת אלהים - (ד) כאור וגו'
 הפסוקים האלה עד פסוק ה' במלאו כבר בס'
 המאסף מתירגמים מאת ר' איצק אייכל עפ"י
 באיר של ר' הירץ וויזל, ולדעתו דבר דוד משמי
 בקרים שונים נגד שתי ממלכות, האחת אשר
 הבלתתה באה מעט מעט, אחרי עמל ותלאות
 רבות, ומדמה אותה במשל ליום מעוק, אשר
 אחר בקר עבות יבא אורו מעט מעט מביץ
 העכנים, וכל המבלית תחת ממלכת מלכות
 זאת דומה לדשא, הנמוח ביום הגשם המעוק
 הזה אחת אחת מן הארץ - אמנם הממלכה
 אשר יד'ה' תנהלנה, וגדלה והבלתתה מיום
 היות, מדמה במשלו לאור השחר האך והטהור,
 אשר אחריו יורח השמש, ותהי ליום נעים
 לגילת הארץ ונאצאיה - ועל כי השם הנטיף
 לולהיות כותו כעין השני' שזכרנו, מנא
 דוד את לבו לשורר על הטובה הזאת שעשה ה'
 לו - יורח שמש, שעורו : כאור בקר שאמר
 יורח השמש, כלומר בקר טהור וכלול -
 ועיקר המאמר, כאור בקר וגו' כן כל ישעי
 וכל קפץ ומה שבא בנתיים כמו מאמר מוסגר -
 בקר לא עבות, לא כמו בקר עבות שמנה
 ומוטר אשר יתחלפו, יבא הדשא מעט מעט
 מארץ

בעשטימט אין אללם , איטרווערד
 רענד .) זא מיין גאנצעס רחיל , אל
 מיין כנעהר , ניכט נאך אונד נאך
 זאל עם הערפאר קיימן :

(ו) טיראנגן אבר גלייכן אומהערגוואר .
 פנען דערנרן אללע , דיא נימאנט
 מיט דער האנד אויפנימט .

(ז) ווער זיא בדיהרט , ווירד ברעקט
 מיט וואונדן , פאן שפיזעס בלאט
 אונד שאפט אונד ווערדן ענדליך פֿר-
 בראנט , אין דער וואהנונג .

(ח) פֿאלגנדע זינד דיא נאמען דער
 העלדן , דיא דוד האטטע : דער גע-
 היימראהט (מיט צונאמען) תחכמוני ,
 דער פֿאדנעהמסטע דער אַכרסטן ,
 דיום

ערוכה בכל ושמרה פי כל-
 ישעי וכל חפץ בילא יצמית :
 (ו) ובליעל פקוין מנד פלרחם
 בילא ביד יקחו :
 (ז) ואיש יגע בהם ימלא ברזל
 ועין חנית וקבאש שרוף ישרפו
 בשבת :
 (ח) אלה שמות הגברים אשר
 לדוד ישב בשבת התחכמי
 הוא עדינו רשי העצני

באור ראש השלישי

מאן . (ו) ובליעל , לדעת ישל זה על
 מושל רע ובליעל , היפך מושל נדיק יראת להים
 הכאמר לעיל . ולפי שדבר מן הכלל תושהוא
 מושל נדיק , דבר עתה מרעת מושל רשע ,
 וימשילו לקוק מוכד המושלכים ארנה אנה
 ואנה , ויכשלו כל העובר בס , ואין אדם לוקח
 אותם ביד , מפחד שינקבו את כפיו , לא אם
 רובה לגעת בס להעבירם ממקומם יקח ברזל
 או עץ חנית בידו , ואז אין תכליתם אלא
 לשרפם בשבת , ר"ל במעון , להנאת ענמו
 ולהנאת שאר אדם , וכן המושל הרשע יזיק
 את בני אדם , ואין מי שיקרב אליו לטובתו ,
 אלא לרעתו להעבירו מן הארץ לטובת הכלל .
 מנד , מנזרת נע ונד . כלהם , יתיר ה"א .
 (ז) ימלא ברזל , חסר ב' השמוש , וענינו
 יתמלא ברזל ובעץ חנית , כלומר ימלא את ידו
 מהם . ודעת רעיר מאיר בפירוש הכתוב הוא
 נוטה לפי הרלב"ג שכתב : כאשר יגע ויקרב
 אליהם ימלא כל גופו מאבת הברזל , עכ"ל .
 וקוסיף הוא ח"ל : מלא , מן התמלא בשבות

מלכותי קיימת והסרית ערוכה בכל
 כפי כל הנביאים : (ו) כקן מונד ,
 קרד"ן בלע"ז (בל"א דיסטלון ,
 Chardons כמו שמות כ"ב ה')
 שנקטנתו רך ונע וגד וסופו מתקשה
 עד אשר לא ביד יקחוהו . (ז) ואיש
 יגע בהם . צריך שילבש את בשרו
 ברזל וימלא ודו בכלי זיין לקנאו : ובאש
 שרוף ישרפו בשבת . ואין שם תקנה
 אלה שריפה ולשב' ולהתחמם כנגדם כך
 הרשעים אין להם תקנה אלה שריפה
 בגיהנם : בשבת . הקב"ה יושב על
 כסא הדין : (ח) אשר לדוד יושב
 בשבת . יושב בשבת סנהדרין והוא
 תחכמוני והוא ראש השלישי אב בניו
 בחכמה

עורו (איוב מ') שפירושו התדקוד ותכה עורו בשיכים . וכן פי' גם הרד"ק מלת ימלא לשון כרית' .
 ואפשר להרכיב שני הענינים יחד , הכריתה והמליאה . והכוונה , כל אשר יגע בהם יהיה כל
 גופו מלא פגעים , כאיש המוכה בברזל ועץ חנית , ומלות ברזל ועץ סמוכים יחדיו
 א' חנית , כאילו נכתב ברזל חנית , ועץ חנית . והברזל הוא חלק המתקד והדוקר בחני' , בל"א
 (בלאט) והעץ הוא בית יד בל"א (שאפט) ועל פיהו תרגמתיו . (ח) יושב בשבת , יושב
 בענה עם המלך והיה מיועציו . ובדברי הימים (א' י"א) נאמר ישבעם ועניכ' אחד כי עם לפעמי'
 משמע אנשים ניוקדים ומוצתרים , וכן אמנם כי אתם עם (איוב י"ב ב') , כן דעת רד"ק וכן
 תרגמתיו . תחכמוני , לדעת קצת זה עם משפחתו , ורד"ק כתב שהוא שם תאר מן חכמה ,
 ותארו בשם זה לרוב חכמתו , ומה

שאמר

הַעֲצֵנוּ עַל־שְׂמֹנֶה מֵאוֹת חֲלָל
 בַּפְּעַם אֶחָד: (ט) וְאַחֲרָיו אֶלְעָזָר
 בְּיָדָיו בְּיָדֵי אַחֲוֵי בְּשַׂרְשָׁה
 גְּבֵרִים עִם דָּוִד בְּחָרְפָם
 בַּפְּלִשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ־שָׁם לְמַלְחָמָה
 וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל: (י) הוּא
 קָם יָד בַּפְּלִשְׁתִּים עַד יְבִי־יָגֵעָה
 יָדוֹ וְהִדְבִּק יָדוֹ אֶל־הַחֶרֶב וַיַּעַשׂ
 יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא
 וְהָעָם יָשְׁבוּ אַחֲרָיו אֲדָךְ לַפִּישָׁט:
 (יא) וְאַחֲרָיו שְׂמֹנֶה בְּיָדָיו
 הָרַרְוּ וַיֶּאֱסָפוּ פְּלִשְׁתִּים לְחַיְהוּ
 קָדְדִי

דיוס איזט עדינו דער עצני , דער אכט
 הונדערט איברויאנד , דיא ער זיין
 איינס פארפאללע נידרמאכטע .
 (ט) נאך איהם וואר אלעזר זאָהן
 דודי זאָהן אחוהי איינד דער דרייַ
 בריהמטסטן העלרן בייא דוד אלט
 ויא זיך איינסט אונטער דיא פלשתים
 נואגט האטן , ווא דיא זעלבע צום אַנ
 גריף פרוזאמעלט ווארן , אונד ישראָל
 זיך שאַן צוריק צאָג ; (י) מאַכטע זיך
 דיזר אויף אונד שלוג אונטר דיא פלשהים
 ביז זיינע האַנד זאָ ענטקערעפטט וואורדע ,
 דאָס זיא ערשטאררט אום דאָן שווערד
 זיך שפאנטע . דער עוויגע פֿרליה דאָ
 מאַלס איינען גראַכסען זיג , אונד דאָן
 פֿאַלק קאַם איהם ווידר נאָך , אַבער
 נור אום צו פלינדערן . (יא) נאָך דיוס
 וואר שמה זאָהן אגא אויז דעם גבירגע ,
 אַלס איינסט דיא פלשתים זיך אין זיין
 לאַגער פֿרוזאמעלט האַטטען , עס וואר
 דאָ

רשי' וההי

באור

בחכמה ובגבורה בג' דברים הללו הוא
 ראש כמו שנאמר ובגון דבר ואיש תאר
 וגבו' חיל : עדינו הענני . כשעוסק
 בתורה כורך ומקשר עמו כתולעת
 כמו מעדנו' כימה ובסיומא לולחמה
 קשה כען והורג שמונה מאות חלל
 במלחמה אחת : (ט) בשלש
 הגבורי' . המעולים שנגבורים : בן
 דודו . כך שמו : בתרפס בפלשתים .
 תקעו כף להלחם זהם ולנחם :
 (י) אך לפשט . לחלוא קטיליא לא
 הים איש לעזרו להרוג אלא כולם
 פושטים אחריו את החללים :
 (יא) הררי' . מן הסר : לחיה
 לגדוד

שאמר הכה תחכמוני וכדה' בן תחכמוני , בן
 שכאמר שם כמו איש כמו בן חיל , ר' ל' בן חכמ'
 ראש השלשי , כמו השלשים , וכן הוא בדברי
 הימים , כלומר שהיה גם כן ראש שרי החיל
 הנקראים שלישים (על שם שלישי' במעלה .
 עדינו העצני , זה שמו הפרטי לפי הפס'ט ,
 והדרשה תדרש . על שמנה גו' , וכדה'
 ספר והוא עורר את חכיתו על שלש מאות חלל'
 בפעם אחד , במלחמה אחת . (ט) ואחריו ,
 בגבורה . בשלשה הגבורים , לדעת רד"ק
 ומהרי"א מקובר זה למטה , ושעורו : שהוא
 בשלשה הגבורי' שהיו עם דוד בחרפ' בפלשתי' .
 אמנם זה אינו מסכים עם דה"י , כי שם לא
 נאמר אלא ואחריו אלעזר בשלשה הגבורים ,
 גם הלשן אינו מדוקדק היטב אם הוא המסך
 הקודם . ורש"י כתב בשלשה הגבורים ,
 המעולים שנגבורים , ולפ"ו שעור הכתוב :
 ואחריו היה אלעזר אחד בשלשה הגבורים
 המעולים אשר לדוד , וכן תרגמתי . והטעם
 שאמר סתם בשלשה הגבורי' , אכאזו שהיו שלשה הללו שהם עדינו אלעזר ושמה טודעי' בשם שלש'
 הגבורים , אולי על שהיו משוכים יותר משאר הגבורים . בחרפם , מענין עם חרף נפשו למות
 (שופ' ה' י"ט) , עיין שם הנאור . נאםפו שם , במקו' אשר כאספו שם . ויעלו , כל לאחור ה'
 כי ההולך מארץ פלשת' לארץ ישראל עולה הוא , כמאמר' ארץ ישראל גביה מכל הארצו' , וזה טעם
 וישנו בפ' הכא , וכדה' ימפו' , וזהעם כסו וגו' . (יא) הררי' , י"ת דמן הכר , טוראה

דאזעלכזט איין שטיק פֿעלד, דאן פֿאלל
לינגען שטאנד, אונד דאן פֿאלק שאָן
פֿאַר דען פֿלשחים צוריק וויך ;
(יב) דא שטעלטע ויך דייער מיטטען
אויף דאן פֿעלד, בהויפטטעטע עם,
שלוג דיא פֿלשחים אויף דאן הויפט,
אונד דער עוויגע פֿרליה איינען גראַסען
זיג. דייער דרייע, דיא פֿאַן דען דרייע
סיג אַכרהייפטערן וואַרען, רייזטען איינ-
מאַל הינאַב, אונד קאַטען צור ערנטע-
צייט צו דוד אין דיא העהלע ערלם.
דאן הויפטלאַנגער דער פֿלשחים וואַר
איים טהאַלע רפּאס, (יד) דוד וואַר
דאַמאַלס אין דער בורג, אונד דיא
פֿאַרפּאַסטען דער פֿלשחים שטאַנדען
צו ביח לחם. (טו) דא וואַנדעלטע
דוד איינע לויסט אַן דאס ער שפּראַך :
מעכטע מיה דאָך יעמאַנד וואַסער צו
טרינקען ברונגען, אויס דעם ברונגען
דער צוביח לחם איס טהאַרע איזט.
(טז) דא בראַכען דיער דרייא רועלדען
דורך דאולאַנגער דער פֿלשחים, שעפּפֿ-
טען וואַסער אויס דעם ברונגען צו ביח
לחם איס טהאַרע, נאַמן אונד בראַכ-
טען עם דעם דוד ; דייער וואַלטע עם
אַבר נון ניכט טרינקען, וואַנדערן גאַס
עם אויס, דעם עוויגען צועהרן.
(יז) אונד שפּראַך : עם זייא פֿערן
פֿאַן מיר, עוויגער ! דיזס צו טוהן ; וויא !
זאַלט

וְהַיְהִי־שֵׁם הַחֶלֶק הַשְּׂדֵה הַלְּאָה
עַד־שֵׁים וְדָעַם נָכַם מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים ;
(יב) וַיִּתְּצַב בְּתוֹךְ־רֵהֶלֶקָה
וַיִּצְיֹלָה וַיַּךְ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַשׂ
יְהוָה הַתְּשׁוּעָה גְדוֹלָה ;
(יג) וַיִּרְדּוּ־שְׁלֹשִׁים מֵהַשְּׁלֹשִׁים
רֵאשֵׁי־בָאוּ אֶל־קָצִיר אֶל־דָּוִד
אֶל־מַעְרַת עַדְלָם וַחֵיחַ פְּלִשְׁתִּים
חָנָה בְּעַמְקֵי רַפָּאִים : (יד) וְדָוִד
אָז בְּמַצֹּדָה וּמִצֵּב פְּלִשְׁתִּים אָז
בֵּית לָחֶם : (טו) וַיִּתְּאוּהוּ דָוִד
וַיֹּאמֶר מִי יִשְׁקֵנִי מִיָּם מִבְּאֵר
בֵּית־לָחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר :
(טז) וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת רֹגְגֵרִים
בְּמַחְנֶה פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ־מִיָּם
מִבְּאֵר בֵּית־לָחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר
וַיִּשְׂאוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־דָּוִד וְלֹא אָבְרָה
לְשִׁתּוֹתָם וַיִּסַּךְ אֹתָם לַיהוָה : (יז) וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לַיהוָה מַעֲשׂוֹתַי

באור

רשי

טוראה • לחיה, למחנה כמו זחית פלשתיס
זכסוק י"ג, שכתב במקומו בדה"י ומחנת
פלשתיס • (יג) שלשה, לדעת רד"ק הם
שלה אחרים, אולם דעתי נוטה למה שכתב
ר"י גאון, שהם שלשה הנזכרים. מהשלשים
ראש, כלומר שהיו ראש מהשלשים הנזכרים
שזכר אחר זה (רלב"ג). אל קציר, כמו
בקציר, וכן ואל הארון תתן את העדת כמו
בארון. (יז) חלילה לי ה', שס' ה' קריחה
נגד ה', כמו שכתב רד"ק בסוף דבריו. הדם
וגו', שעורו: הדם האנשי' אשתה, וכן מסורס
בדברי

לגדוד כחית השדה: (יג) מהשלשים
ראש • תירגם יונתן מנצורי רישי
משיריתא: (יד) ומנצ פלשתיס אז בית
לחם • החיל היה חונה בעמק רפאים
ושלחו מנצ שלהם לבית לחם: (טו)
מי יסקני מים • אמרו רבותינו הולך
לשאל שאלה מוסגהדרין היושבים בשער
בית לחם: (יז) הדם האנשי • לשון
תמויהא • ויסך אותם לה' • אמר כך
מקובלני מצי' דינו של שמואל הרומתי כל

המוכר עצמו למיתה על דברי תורה אין אומרים שמוע' מפניו ומאי

מַעֲשֵׂתִי זֹאת הִדַּם הַיִּצְהָרִים
הַהֲלֹכִים בְּנַפְשׁוֹתָם וְלֹא אָבָה
לְשִׁחוֹתָם אֱלֹהֵי עֲשׂוֹ שְׁלֹשֶׁת
הַגְּבָרִים : (יח) וְאֲבִישִׁי אֹהֵי
וְאֵב בֶּן־צְרוּיָה הוּא רֹאשׁ
הַשְּׁלִישִׁי וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתִי
עַל־שְׁלֹשׁ מְאוֹת הַלָּל וְלוֹשֵׁם
בְּשִׁלְשָׁה : (יט) מִן־הַשְּׁלִישָׁה
הַכִּי נִכְבְּדוּיָהּ לָהֶם לְשָׁר וְעַד
הַשְּׁלִישָׁה לֹא־בָא : (כ) וּבְנֵיהִי
בְּיָהוּדָע בֶּן־אִישָׁה רַב־
פְּעָלִים מִקְבָּצָאֵל הוּא הִפְרָה
אֶת־שְׁנֵי אֲרָאֵל מִוְּאֵב וְהוּא יָרַד
וְהִפְרָה אֶת־הָאֲרִיָּה בְּחוּף הַבְּאֵר
בְּיוֹם הַשְּׁלֹג : (כא) וְהוּא הִפְרָה
אֶת־אִישׁ מְצָרִי אֲשֶׁר מְרָאָה
וּבִיד הַמְּצָרִי חֲנִית וַיֵּרַד אֵלָיו בְּשֵׁבֶט וַיִּגְזַל אֶת־הַחֲנִית מִיַּד הַמְּצָרִי
וַיַּהַרְגֵהוּ בְּחֲנִיתוֹ :

זאלט' איך בלוט דער מעננר טרונקען
דיא מיט גפאהר איהרעס לעבענס דא
הין גנאנגען זינד ? ער וואלטע עם אל
זא דורכאויס ניכט טרונקען .
(יח) אבישי זאהן צרויה וואר היין
אבערהויפט איבך דיוע דרייע . דיועד
הוועקטע זיינע לאנצע ווידר דרייא הונט
ערט , דיא ער דאמיט נידערשטיס
אונד האטע גלייכען רוהם מיט דען דריי
ען . (יט) צוואו איבערטראף ערדיא
דרייע אן ווירדע , אינדעם ער זייד
פארגועצטר וואר ; קאם איהנן אבער
דעננאך ניכט גלייך אן טאפפרקייט .
(כ) בניהו זאן יהוידע , איין בידרמאן
פאן גראסען פֿרדינסטן אויס קבצאל .
דיור ער שלוג דיא דרייא לעווענמעסיגען
העלדן מואב'ס , אויך שטיג ער איינע
מאל אן איינס ווינטער טאגע אין איינע
רוכע הינאב , אונד ער שלוג איינען
לעווען . (כא) ער ער שלוג פֿערנער
איינען מצרי , איינען פאן שטאטור
גראסען מאן , דער מצרי האטטע איינען
שפיס אין דער האנד , ער הינגעגן גינג
אויף איהן לאס מיט איינעם שטאקע ,
דיס דען שפיס מיט גוואלט אויס דער
האנד דעס מצרי , אונד ער שלוג איהן
מיט זיינעם איינגען שפיסע .
(כב) דיוס

אלה

באור

בדברי הימים . (יח) ראש השלשה
כלומר הוא היה שר חיל גדול משלש' המזכרי'
היה ראש עליהם . עורר , אמר זה על דרך
משל כאלו רוח קיים ורכון במקומו , והוא עורר
אותה להרג שלש מאות איש , או טעם עורר
היפך השטותה , כשהתנית מעובד בארץ .
חלל , על שם סופס , וכן ונגדי ערומים
תפשיט (איוב כ"ו) והדומים . ולו שם
בשלשה , בשלשה המזכרים , כלומר שהיה
שמו גדול משם שאר הגבורים המזכרים למטה ,
והי' שזה לשם השלשה . (יט) השלשה , פירושו , אע"פ שהיה נכבד מן השלש' במעלה , כי
היה להם לשר , לא בא איהם בגבורה . (כ) רב פעלים , שהיה גדול במעשי' עובדים (רד"ק) ,
זרנותי' אמרו שהרבה פעלים וקבץ למורה . ארץ , מלה מורכבת מן ארץ , והוראתו איש גבור
חיל , וכן בלשון ערכי נקרא גבור חיל ארץ . (כא) איש מראה , ובדברי

איש קרי רש"י

וואו ויסך אותה לה' דאמרינהו משמי'
דגמורא : (יט) ועד הג' לא בא .
ולתלת גבדן לא מטא : (כ) את שני
אריאל וואב . ית תרין רבדבי מואב
ורבותימו אמרו שלא הניח כמותו לא
במוקדש ראשון ולא במוקדש שני : אריאל
וואב . על שם שבנאו שלמה שבא
מרות
והי' שזה לשם השלשה . (יט) השלשה , פירושו ,
היה להם לשר , לא בא איהם בגבורה . (כ) רב פעלים ,
זרנותי' אמרו שהרבה פעלים וקבץ למורה . ארץ ,
מלה מורכבת מן ארץ , והוראתו איש גבור
חיל , וכן בלשון ערכי נקרא גבור חיל ארץ . (כא) איש מראה , ובדברי

(כב) דיום טאט בניהו זאהן יהוידע ,
 אונד האטטע גלייכען רוהם מיט דען
 דרייא העלדן . (כג) דיא דרייסיג
 איבערטראף ער אויך אן ווידע , דאך
 צו דען דרייען קאם ער ניכט , אונד
 דוד זעצטע איהן איבער זיינע לויבנאר-
 דע . (כד) עשרהאל דער ברודער
 יואב'ס וואר אונטער דען דרייסיגען .
 פערנר אלחנן זאהן דודו אויס בית
 לחם . (כה) שמה דער חרדי , אליקא
 דער חרדי , (כו) חלקדער פלטי ,
 עירא זאהן עיקש דער תקועי ,
 (כז) אביעזר דער ענתתי , מכני דער
 חשתי , (כח) צלמן דער אחתי ,
 מהרי דער נטפתי , (כט) חלב ,
 זאהן בענה דער נטפתי , אחי זאהן
 ריכי אויס גבעה דער קינדער בנימין ,
 (ל) בניהו פרעתי , הדי אויס נחלי
 געש . (לא) אבי עלכונ דער ערבתי ,
 עזמות דער ברחמי , (לב) אליחבא
 דער שעלכוני , בני ישן , יהונתן ,
 (לג) שמה אויס דעם גפירגע , אחיאם
 זאהן שרר דער ארדי , (לד) אליפלט
 זאהן אחסבי זאהן מעכתי , אליעם זאהן
 אחיתפל דעם גלוניר , (לה) חצרי אויס
 ברמל , פערי דער ארבי , (לו) יגאל זאהן
 נחן אויס צכה , בני דער גדי , (לז) צלק
 דער עמוני

(כב) אלה עשה בניהו בן-
 יהוידע ולרשם בשלשה
 הגברים : (כג) מן השלשים
 נכבד ואלה שלשה לאבא
 וישמהו דוד אל משמעתו :
 (כד) עשרהאל אחי יואב
 בשלשים אלחנן בן דודו בית
 לחם : (כה) שמה החרדי
 אליקא החרדי : (כו) חלק
 הפלטי עירא בן עקש התקועי :
 (כז) אביעזר הענתתי מבני
 החשתי : (כח) צלמן האחתי
 מהרי הנטפתי : (כט) חלב בן
 בענה הנטפתי אחי בן ריבי
 מגבעת בני בנימן : (ל) בניהו
 פרעתי הדי מנחלי געש :
 (לא) אבי עלבון הערבתי עזמות הברחמי : (לב) אליחבא השעלכוני
 בני ישן יהונתן : (לג) שמה ההרדי אחיאם בן שרר הארדי : (לד)
 אליפלט בן אחסבי בן המעכתי אליעם בן אחיתפל הגלני : (לה)
 חצרו הפרמלי פערי הארבי : (לו) יגאל בן נתן מצכה בני הגדי :
 (לז) צלק העמוני גהרי

חצרי ק'

באור

רש"י

הבארתו

וכדברי הימים איש מדה , וענינס אחד .
 בשבט , כת"י בחוטרא . (כג) השלשים ,
 המזכרים עוד למטה בשמותם . השלשה לא
 בא , לא בא בגבורה אל השלשה , שהם עדינו
 ואלעזר ושמה * אל משמעתו , אל ענתו ,
 והפלתי כמו שאמר למעלה , וכניהו על הכרתי ועל הפלתי (רד"ק) , עיין לעיל ח' י"ח בבאור .
 (לב) בני ישן , כך היה שמו , ויונתן היה אחר , וכן משמע מדה"י שאמר במקומו , וכני
 השם הגזוני , יונתן בן שאל
 מרות המואבים : (כג) מן השלשים .
 כל שלשים שנפרסה זו תירגם יונתן
 גיבריא
 והם הכרתי
 ההרדי

שמואל ב כג כד

הרגום אשכנזי עח

הַבְּאֵרֹתַי נִשְׁאֵי כְּלֵי יוֹאֵב בְּכַף-צִרְיָה : (לח) עִירָא הַיְתָרִי גָרַב הַיְתָרִי : (לט) אִוְרִיָה חֲתָנִי כָּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה :

עמוני , נחרי דער בארתי דער וואפענ טרעגער יואב'ס זאָהן צרויה . (לח) עירא דער יתרי , (לט) אוריה דער חתי , צוזאמען זיבען אונד דרוי סיג .

כד (א) וַיִּסַּף אֶף-יְהוָה לְחַרּוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּסַּת אֶת-דָּוִד בָּהֶם לֵאמֹר לֶךְ מִנֶּה אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאֶת-יְהוּדָה : (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-יוֹאֵב , שֶׁר־הַחֵיל אֲשֶׁר-אִתּוֹ שׁוֹטְנָה בְּכָל-שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד-בְּאֵר שֶׁבַע וּפְקְדוּ אֶת הָעָם

כד (א) דער צאָרן דעם עוויגן וואָר אברמאלס אונטער ישראל ; דאָ רייצטע מאָן דוד ווידר זיא אונד שפראך : געה , צעהלע ישראל אונד יהודה . (ב) דער קעניג שפראך הירויף צו יואב דעם אַנפֿיהרר דעם העערס , דער בייא איהם וואָר : ציה אין אללע שטעמע ישראל'ס אומהער פֿאָרן ביז בארשבע , אונד צעהלע דאָז פֿאַלק דאָס איד דעסן אנצאהל וויסע . (ג) יואב ערווידרטע צוואָר דעם קעניג : מעכטע דאָך דער עוויגע דיין גאָסט דאָז פֿאַלק , וויאָעס איצט איזט , נאָך הונדערט מאָל זאָפֿיל ווערן דאָסן , אונד מיין קעניגליכר גביהטר

וְדַעַתִּי אֶת מִסְפַּר הָעָם : (ג) וַיֹּאמֶר יוֹאֵב אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיִּוֹסֵף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל-הָעָם בָּהֶם וּכְהֵם מֵאָה פְּעָמִים וְעֵינִי יתירי רשי

אדני באור

גיבויא : (לט) שלשים ושבעה . ואיך מנוין כאן ואני חומר יואב לא הולך להזכיר שהוא שר הצבא ושאר שחסרו שמה בני ישי ג' חוד' היו :

ההררי * (לט) שלשים ושבעה , שלשה הראשונים , שהם עדינו ואלעזר ושעה אשר נקעו במחנה פלשתים ושאר בני מים , ואנישי אשר היה להם לשר , ובניהו אשר היה על משמעת דוד הרי חמשה , ומן עשהא עד אוריה שלשים ושנים , הרי שלשים ושבע .

כד (א) ויוסף אף ה' לחרות . לא ידעתי על מה צישראל : ויסת . גירס : (ג) כהם וכהם . כהם כפלי וכהם שני כפלים הרי ארבעה כפלים וכן

כד (א) ויוסף וגו' , אין סרוך אף ה' ורזוט כיכר אלא מתוך מצויו , אם דרך איש צלחה , ה' ירצהו , ואם מצאתו רעה , אף ה' יחרה בו . וכן הדבר באומה שלימה , למעלה ראינו שהיה רעב בארץ ג' שנים , וכאשר נעשה מה שנעשה על זה , נאמר ויעתר אלהים לארץ . כי משלחת הרעב היה עור , כי חרה אף ה' בארצו , ונעתר לה אחרי שנתנו בקמה לגבעונים . גם כאן ראינו כי היתה מגפה בעם אחרי שמנה אותם דוד , אמר ויוסף אף ה' לחרות בעמו . ועל סיבת החרי אף הוה נחלקו המפרשים , אבל מדוע נתנשא נחנו עכר ואפר לחקור אחרי מעשה ה' הנפלאים , ומחשנותיו הנשגבות ? די לנו בידיעתנו כי כל דרכיו משפט חל אמונה ואין עול . ויסת , חסר הפועל ושעורו , ויסת המסית . והמסית היה שטן אחד שעמד על ישראל כמפורש בדברי הימים (א' כ' א') . ולדעת רד"ק אמר ויסת על היצר שהיה בלב דוד למנות את ישראל , והוא השטן הנאמר בדברי הימים , וראוי לתרגם : (עם רייצטע דוד) . ראות , כלומר צייד , יוסף ה' את העם ועיניך תראנה ברבויים ועבומם יוס יוס . (ה) ויחגו